

**Парціальна програма «Предметне природознавство»
для дітей старшого дошкільного віку
С. А. Васильєва
науковий співробітник
лабораторія дошкільної освіти і виховання
Інституту проблем виховання НАПН України
*Corresponding author. E-mail: vasilievasa@i.ua**

Анотація: у статті подано зміст, мету, принципи та завдання програми «Предметне природознавство» парціальної, автор Васильєва С.А., яка є доповненням до інваріантної частини змісту навчально-виховної роботи з дітьми старшого дошкільного віку відповідно Базового компоненту дошкільної освіти в Україні (2012) для організації навчально-виховної діяльності дошкільних навчальних закладів і груп за пізнавальним пріоритетним напрямом з метою надання старшим дошкільникам елементарних уявлень у галузі предметного природознавства. Запропонована програма сприятиме вихованню особистості дитини у процесі пізнавальної (природничо-дослідницької) діяльності у взаємодії з педагогом та старшими дошкільниками; полегшить адаптацію дитини до шкільного навчання, зокрема до сприйняття змістового наповнення програми «Природознавство» для 1-4 класів через усвідомлення нею значення особистих уявлень про поняття та дії з предметами, здатності планувати, вибудовувати дії, творчо перетворювати отримані уявлення у проблемних ситуаціях та іграх та застосувати доступні способи пізнання предметів і явищ природи для рішення життєвих ситуацій.

Процес апробації парціальної програми «Предметне природознавство» розпочато у рамках угоди про співпрацю між Шевченківською районною в місті Києві державною адміністрацією та лабораторією дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України у 2015р. Згідно інструктивно-методичного листа МОНмолодьспорт України «Про розроблення програм для дошкільної освіти» (2013) дана програма перебувала у статусі експериментальної. У 2016 році процес апробації завершено та відповідно рекомендовано вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України парціальну програму «Предметне природознавство» до друку (Протокол № 6 від 26.05.2016р.), що дозволило оприлюднити зміст парціальної програми «Предметне природознавство».

Апробацію програми здійснено Васильєвою С.А. разом з дітьми старшого дошкільного віку на базі дошкільного навчального закладу № 419 Шевченківського району міста Києва. Зміст та завдання парціальної програми «Предметне природознавство» визначили основні принципи, які стали підґрунтям для проведення занять, ігор, проблемних ситуацій з дітьми: принцип гуманізації навчально-виховного процесу, принцип цілісності, принцип особистісної орієнтації. Дані принципи є науковим доробком відомого академіка І. Д. Беха. У ході апробації враховано психофізіологічні особливості дітей старшого дошкільного віку. Завдання, які спрямовано до забезпечення умов для формування елементарних основ предметної природознавчої компетентності дитини, формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, яка відображає закони та закономірності природи; надання уявлень про об'єкти природи, їх складові, тіла, речовини, їх властивості; про перетворення і збереження речовин та агрегатні стани речовин; ознайомлення із способами пізнання природи (проведення дослідів з метою пізнання властивостей тіл та речовин; використання приладів, необхідних для пізнання природи, схем, моделей) виконано. Виконанню даних завдань сприяли: підготовка конспектів до занять, ігор, проблемних ситуацій, які забезпечені доступною для віку дітей інформацією та демонстраційного, роздаткового, атрибутного матеріалів до них; урахування індивідуальних особливостей кожної дитини; корекція змісту навчально-виховної роботи під час її проведення; врахування емоційно-позитивної налаштованості дітей до сприйняття нового змісту, емоційних реакцій дітей на ігри, образотворчу діяльність, роботу зі схемами, моделями, приладами для проведення дослідів; використання дітьми отриманих уявлень та знань з предметного природознавства у повсякденному житті.

Сьогодні ми можемо із впевненістю говорити про те, що певна кількість дітей старшого дошкільного віку отримала уявлення та знання у галузі предметного природознавства та використовує їх у повсякденному житті. Дані уявлення та знання, на нашу думку, стануть у пригоді дітям, коли вони завітають на уроки до початкової школи і будуть розуміти і знати, позитивно сприймати зміст програми «Природознавство» 1-4 класи та продовжать використовувати отримані уявлення та знання у різноманітних життєвих ситуаціях, що в деякій мірі вирішить проблему наступності між змістом дошкільної та початкової ланок освіти в Україні, зокрема закрас питання

отримання дітьми старшого дошкільного віку фізико-хімічної пропедевтичної основи, яка закладається через вивчення атомно-молекулярної структури речовини.

Ключові слова: наступність між змістом дошкільної та початкової ланок освіти в Україні, предметна природознавча компетентність дитини, особистісно-розвивальне середовище, проблемні ситуації, умовна модель навчальної діяльності.

Модернізація змісту дошкільної освіти в Україні, гуманізація її цілей та принципів, орієнтація на виховання особистості дитини сприяють перегляду змістового наповнення навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності.

Наразі відкрита можливість для варіативного впровадження парціальних програм, метою яких є побудова освітнього процесу на засадах особистісно орієнтованого підходу, з урахуванням освітніх потреб дітей та запитів батьків, задля збагачення знань та уявлень дітей дошкільного віку. Парціальні програми доповнюють зміст інваріантної та/чи варіативної складової чинних комплексних програм як додаткові. Водночас вони можуть самостійно окреслювати завдання і зміст роботи з реалізації певної складової варіативної частини Базового компонента дошкільної освіти (2012) (Інструктивно-методичний лист МОНмолодьспорту «Про розроблення програм для дошкільної освіти» (2013)).

Проблема наступності між змістом дошкільної й початкової ланок освіти в Україні (Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція), Державний стандарт початкової загальної освіти) залишається актуальною та затребуваною з огляду на суттєві відмінності у змісті навчально-виховної роботи з дітьми старшого дошкільного віку і з учнями 1-х класів загальноосвітніх шкіл. Змістові освітні лінії Базового компонента дошкільної освіти в Україні, а саме «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури (предметно-практична діяльність)», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», закладають основи сформованості мінімально достатнього та необхідного рівня освітніх компетенцій дитини перших 6 (7) років життя. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів з освітньої галузі «Природознавство» (об'єкти природи та методи пізнання природи) визначають ключові компетентності, формування яких передбачає особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток учнів початкової школи.

Програма «Природознавство» для 1–4-х класів загальноосвітніх шкіл має інтегрований зміст, для якого характерне поєднання елементів біології й екології, географії, фізики, астрономії та хімії. Метою навчального предмета «Природознавство» є формування природознавчої компетентності учнів шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу і людину, закладання основ екологічної освіти, опанування способів навчально-пізнавальної діяльності, розвиток ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики. Зміст і структура курсу відображають сукупність початкових уявлень та понять біології (ботаніки, зоології, екології), географії (кліматології, геології, метеорології, картографії), астрономії, фізики й, частково, хімії. Фізико-хімічна пропедевтична основа закладається через вивчення атомно-молекулярної структури речовин.

Необхідність забезпечення наступності між інваріантними складовими змісту обох ланок освіти мотивує до створення парціальної програми «Природне природознавство», яка дасть старшим дошкільникам елементарні уявлення в галузі предметного природознавства як основу для формування предметної природознавчої компетентності майбутнього учня початкової школи.

Мета статті: ознайомити працівників дошкільної освіти з одним із шляхів забезпечення наступності між змістом дошкільної та початкової ланок освіти в Україні у вигляді парціальної програми «Предметне природознавство» (автор Васильєва Світлана Андріївна).

Впровадження парціальних програм у простір сучасної дошкільної освіти в Україні зумовлено з одного боку низкою нормативно-правових документів, здійсненням науково-дослідної роботи з іншого. У рамках угоди про співпрацю між Шевченківською районною в місті Києві державною адміністрацією та лабораторією дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України у 2015р. розпочато апробацію парціальної програми як експериментальної у дошкільному навчальному закладі № 419 Шевченківського району міста Києва. У 2016 році процес апробації завершено та відповідно рекомендовано до друку вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України (Протокол № 6 від 26.05.2016р.), що дозволяє оприлюднити зміст парціальної програми «Предметне природознавство».

Цілі парціальної програми «Предметне природознавство»:

- сприяти розвитку особистості дитини у процесі пізнавальної (природничо-дослідницької) діяльності у взаємодії з педагогом та старшими дошкільниками;

- полегшити адаптацію дитини до шкільного навчання, зокрема до сприйняття змістового наповнення програми «Природознавство» для 1–4-х класів через формування у неї уявлень про поняття та дії з предметами, здатності планувати, вибудовувати дії, творчо перетворювати отримані уявлення у проблемних ситуаціях та іграх і застосовувати доступні способи пізнання предметів і явищ природи для розв'язання життєвих ситуацій;
- забезпечити гармонійне співвідношення загального особистісного розвитку, розвитку пізнавальних здібностей, розумової підготовки та формування організаційних умінь дітей старшого дошкільного віку.

Основні принципи, що визначили зміст парціальної програми «Предметне природознавство»:

- принцип гуманізації навчально-виховного процесу (вихователь зосереджує свою увагу на дитині як вищій цінності, враховує її вікові та індивідуальні особливості й можливості; у процесі природничо-дослідницької діяльності формує особистісні якості дітей; налагоджує творчу, демократичну атмосферу у спілкуванні; створює оптимальні умови для сприйняття змісту предметного природознавства та перетворення його у практичній діяльності дітей);
- принцип цілісності (вихователь спрямовує процеси виховання та навчання на гармонійний і всебічний розвиток особистості, на формування у дитини цілісної картини світу, що забезпечує наступність у змісті дошкільної й початкової ланок освіти в Україні);
- принцип особистісної орієнтації (вихователь зберігає досвід та розвиває індивідуальні творчі задатки дитини, усіляко сприяє тому, щоб вона відчула себе індивідуальністю; культивує у вихованців почуття власної цінності, впевненість у собі).

Парціальну програму «Предметне природознавство» розроблено на реалізацію вимог Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція) і Державного стандарту початкової загальної освіти як державних освітніх стандартів України за пізнавальним пріоритетним напрямком з метою організації навчально-виховної діяльності дошкільних навчальних закладів різних типів і форм власності та груп (крім ДНЗ компенсуючого типу для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування і реабілітації), центрів розвитку при дошкільних та позашкільних закладах, а також поглибленої індивідуальної роботи в умовах дошкільного навчального закладу з тими дітьми, які проявляють інтерес та активність в опануванні певних видів діяльності. Призначено для практичних працівників дошкільної освіти.

Основними завданнями парціальної програми «Предметне природознавство» для дітей старшого дошкільного віку є:

- забезпечення умов для формування елементарних основ предметної природознавчої компетентності дитини – особистісного утворення, що характеризує здатність розв'язувати доступні практичні та пізнавальні проблемні ситуації, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин «людина – природа»;
- формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, яка відображає закони та закономірності природи;
- формування уявлень про об'єкти природи, їхні складові, предмети, фізичні тіла, їх форму; про речовини та їхні властивості, будову речовини, молекулу; про перетворення і збереження речовин, їхні агрегатні стани;
- ознайомлення зі способами пізнання природи (проведення дослідів з метою пізнання властивостей фізичних тіл та речовин; використання приладів, необхідних для пізнання природи, схем, моделей);
- сприяння позитивній емоційній налаштованості дітей до сприйняття нового знання; використанню набутих уявлень про поняття та дії з фізичними тілами для розв'язання життєвих ситуацій;
- формування здатності планувати, вибудовувати дії, дотримуючись умовної моделі діяльності, під безпосереднім керівництвом педагога; творчо перетворювати набуті уявлення у проблемних ситуаціях та іграх; оцінювати результати дій з фізичними тілами.

Парціальна програма «Предметне природознавство» має таку структуру: пояснювальна записка, яка розкриває актуальність проблеми забезпечення наступності у змісті дошкільної й початкової ланок освіти в Україні у межах предметного природознавства, мету й основні принципи, що визначили зміст програми, її основні завдання; власне зміст програми; загальні передбачувані показники досягнень дітей старшого дошкільного віку. Зміст програми окреслено за чотирима загальними темами з предметного природознавства (передбачається опанування дітьми впродовж двох місяців однієї загальної теми). Кожну загальну тему розподілено на 4 підтеми. Загалом таких підтем 16. До кожної загальної теми розроблено зміст педагогічної роботи з дітьми.

Засоби реалізації програмових завдань (моделі занять, дидактичних ігор, проблемних ситуацій) входять до наповнення рукопису «Методичні рекомендації до парціальної програми

«Предметне природознавство». Запропоновані моделі занять подають алгоритм педагогічної роботи за програмою і зберігають можливість для творчої інтерпретації педагогом-практиком змісту занять, добору власних адекватних засобів реалізації програмових завдань.

Зміст навчально-виховної роботи з дітьми старшого дошкільного віку за парціальною програмою «Предметне природознавство»:

Загальна тема «Фізичне тіло». Продовжувати ознайомлювати дітей старшого дошкільного віку з предметним довкіллям з урахуванням особливостей їхнього фізичного та психічного розвитку. Розширити уявлення дітей про предмет і надати уявлення про фізичне тіло. Ознайомити з поняттям «форма фізичного тіла». Дати уявлення про тверді тіла, рідини та гази, існування речовини у різних формах. Закріпити уявлення дітей в ході розв'язування проблемних ситуацій та під час ігор в умовах дошкільного навчального закладу. Проводити досліди з метою пізнання властивостей фізичних тіл та речовин за допомогою приладів, необхідних для дослідження явищ та об'єктів природи. Сприяти виникненню бажання здобувати нові знання. Формувати уважність, спостережливість, допитливість.

Забезпечити умови для формування елементарних основ предметної природознавчої компетентності дітей: створити особистісно-розвивальне середовище (наповнити спільну діяльність вихованців соціальним змістом, зробити її різноманітною у предметному плані, дотримуючись принципів демократизму та орієнтуючись на індивідуальність кожної дитини); моделювати проблемні ситуації, що передбачає не тільки дотримання їх структури (формування проблеми, висунення гіпотез, перевірка висунутих гіпотез, аналіз результатів перевірки, висновки та узагальнення), а й попередню ретельну підготовку педагога щодо добору матеріалів; налагодити творчу, демократичну атмосферу у спілкуванні, проявляти повагу до дітей; залучати вихованців до спільної пізнавальної діяльності у формі індивідуального спілкування у випадках відсутності їх на заняттях.

Сприяти закріпленню набутих уявлень з предметного природознавства за допомогою умовної моделі навчальної діяльності: запропонувати старшому дошкільнику вибрати фізичне тіло, спланувати дії щодо його виготовлення; оцінити свої дії; визначити, чи досягнув він (вона) результату; обрати зручний формат дії з предметом – виготовленим фізичним тілом; усвідомити необхідність отримання нового знання.

Тематика занять. 1. Предмет – тіло фізичне (Предмет. Фізичне тіло. Наука фізика. Вчені-фізики. 2. Форма фізичного тіла (Фізичне тіло. Форма фізичного тіла. Куб. Куля. Піраміда. Циліндр.) 3. Тверде тіло. Рідина. Газ (Тверде фізичне тіло, рідина, газ. Їх форма). 4. Фізичні тіла навколо нас (Фізичне тіло. Форма фізичного тіла. Тверде фізичне тіло, рідина, газ у різних формах).

Форми роботи. Заняття до кожної з чотирьох тем. 1. Рухлива гра «Діти-вчені». 2. Дидактичні ігри «Знайди фізичне тіло за формою», «Створи фізичне тіло». 3. Дидактичні ігри «Знайди тверде фізичне тіло», «Надай рідині форму»; дидактична вправа «Що у чарівній кульці?». 4. Проблемна ситуація «Як урятувати акваріумних рибок?».

Загальна тема «Речовина». Розширити, узагальнити уявлення дітей про предмети, поглибити знання про фізичні тіла, їх форму. Дати уявлення про будову фізичного тіла. Формувати уявлення про речовину та три стани речовини: тверде тіло, рідина, газ. Закріпити ці уявлення дітей у ході розв'язування проблемних ситуацій та під час ігор в умовах дошкільного навчального закладу; використати пряме повторення та часткові висновки, контроль результату первинного запам'ятовування. Проводити досліди з метою пізнання властивостей тіл та речовин і використовувати прилади, необхідні для пізнання природи, схеми та моделі. Підтримувати бажання пізнавати нове. Формувати увагу, спостережливість, допитливість.

Продовжувати створювати умови для формування елементарних основ предметної природознавчої компетентності вихованців: забезпечити особистісно-розвивальне середовище (спільну діяльність дітей наповнити соціальним і духовним змістом, зробити її різноманітною у предметному плані, дотримуючись принципів демократизму та орієнтуючись на індивідуальність кожної дитини); закріпити набуті уявлення у грі, дидактичній чи рухливій – на вибір педагога; забезпечити ігрову діяльність старших дошкільників відповідними атрибутами та ввести такі ігри у повсякденне життя дітей.

Тематика занять. 1. Будова фізичного тіла. Речовина (Фізичне тіло. Форма фізичного тіла. Будова фізичного тіла. Речовина). 2. Три стани речовини (Будова фізичного тіла. Речовина. Тверде тіло. Рідина. Газ. Стани речовини). 3. Вчені – дослідники природи (Три стани води. Лід. Пара. Вода. Пара. Засоби для проведення дослідів). 4. Будинок для вчених (Фізичне тіло. Речовина. Три стани речовини).

Форми роботи. Заняття до кожної з чотирьох тем. 1. Дидактичні ігри «Назви фізичне тіло», «З якої речовини фізичне тіло?»; дидактична вправа «Іграшка для товариша»; проблемна ситуація «З якої речовини створено нову іграшку?». 2. Дидактичні ігри «Визнач, із якої речовини фізичне тіло», «Зміни тверде фізичне тіло», «Надай рідині форму», «Куди сховався газ?»; проблемна ситуація «Чи існують фізичні тіла з незвичайних речовин?». 3. Проблемна ситуація «Чи зможемо ми відтворити пори року?». 4. Проблемна ситуація «Чи можна збудувати будинок для вчених із твердих тіл, рідини, газу?».

Загальна тема «Молекула». Систематизувати й узагальнити уявлення дітей про фізичне тіло та речовину під час ігор відповідного змісту. Дати уявлення про будову речовини за її моделлю. Пояснити дітям, що предмет – це фізичне тіло, яке складається з речовини. Речовина складається з окремих частинок, між яким є проміжки. Ці частинки називаються молекулами. Молекули складаються з атомів. Атоми складаються з елементарних частинок. Першу розповідь педагог супроводжує розгляданням ілюстрації або раніше виготовленого зразка моделі молекули; другу (повторну) розповідь супроводжує демонстрацією: складає молекулу із частин – атомів та елементарних частинок. Далі пропонує дітям виготовити молекулу самостійно.

Вчити творчо перетворювати уявлення про будову речовини, рух молекул у речовинах і, відповідно, фізичних тілах під час ігор та проблемних ситуацій. Проводити досліди з метою пізнання властивостей тіл та речовин; використовувати прилади, схеми та моделі як необхідні для пізнання природи. Підтримувати бажання пізнавати нове. Формувати увагу, спостережливість, допитливість, шанобливе ставлення до однолітків під час проблемних ситуацій та ігор.

Забезпечити умови для формування елементарних основ предметної природознавчої компетентності вихованців. Сприяти творчим проявам дітей старшого дошкільного віку під час самостійної ігрової та художньої діяльності.

Тематика занять. 1. Фізичне тіло. Речовина (Фізичне тіло. Речовина). 2. Будова речовини (Речовина. Молекула. Атоми, елементарні частинки. Молекула повітря). 3. Молекули навколо нас (Речовина. Молекула повітря. Молекула апельсинового повітря. Молекула води. Молекула апельсинової води). 4. Рух молекул (Речовина. Молекула. Молекула повітря. Молекула соснової олії. Молекула соснового повітря).

Форми роботи. Заняття до кожної з чотирьох тем. 1. Дидактичні ігри «Знайди тверді тіла і назви їх», «З якої речовини фізичне тіло?»; прості досліди на зміну форми твердого тіла, рідини, газу. 2. Аплікація «Молекула». 3. Рухлива гра «Апельсинове повітря»; проблемна ситуація «Чи змішуються рідина й апельсинова олія?». 4. Рухлива гра «Соснове повітря»; проблемна ситуація «Чи можемо ми створити новий колір лісу?».

Загальна тема «Рух молекул у речовинах». Дати уявлення про об'єм речовин – рідини та газу – на основі набутих раніше уявлень про фізичне тіло, речовину. Закріплювати уявлення дітей в ході розв'язування проблемних ситуацій та під час ігор в умовах дошкільного навчального закладу. Проводити досліди з метою пізнання властивостей тіл та речовин; використовувати прилади, схеми, моделі для пізнання природи. Підтримувати бажання пізнавати нове. Формувати уважність, спостережливість, допитливість, шанобливість до однолітків під час проблемних ситуацій та ігор.

Забезпечити умови для формування елементарних основ предметної природознавчої компетентності дитини; спрямовувати проблемні ситуації до спільного обговорення, дискусій, торкаючись соціальних та особистісно значущих для дітей старшого дошкільного віку тем. Забезпечувати умови для практичного втілення змісту проблемних ситуацій під час самостійної діяльності дітей із дотриманням умовної моделі діяльності.

Тематика занять. 1. Рідина та газ (Речовина. Стани речовини. Стани рідини. Об'єм речовин). 2. Дослідження речовин (Речовини. Форма та об'єм речовин). 3. Рух молекул у речовинах (Речовини. Молекула. Атоми. Елементарні частинки. Молекули льоду, води, пари). 4. Я знаю, можу, вмю (Фізичні тіла. Речовини. Молекули. Атоми. Елементарні частинки).

Форми роботи. Заняття до кожної з чотирьох тем. 1. Проблемні ситуації, які можна розв'язати під час проведення простих дослідів: «Як розмістити один літр води?»; «Чи можемо ми врятувати тварин, які перевернулися з човна у воду?». 2. Дидактичні вправи «Визнач форму речовини», «У який спосіб можна виміряти об'єм рідини?». 3. Дидактична гра «Рух і місце молекул»; проблемна ситуація «Чи може людина створити молекулу твердої речовини, рідини, газу?». 4. Дидактичні ігри «Підбери речовину та створи фізичне тіло», «Створи незвичайну молекулу».

Передбачувані загальні показники досягнутих результатів у дитини старшого дошкільного віку: має сформовані узагальнені уявлення про предмет, фізичне тіло, форму тіла, речовину, три стани речовини, будову речовини, молекулу, об'єм речовин – рідини та газу; емоційно позитивно

налаштована до сприйняття нових знань; усвідомлює значення особистих уявлень про поняття та дії з фізичними тілами для розв'язання життєвих ситуацій; здатна планувати, вибудовувати дії, дотримуючись умовної моделі діяльності, під безпосереднім керівництвом педагога; вміє творчо перетворювати отримані уявлення у проблемних ситуаціях та іграх; володіє доступними способами пізнання предметів і явищ природи та застосовує їх; оцінює результати дій з фізичними тілами та отримує задоволення від власних досягнень.

Представлена парціальна програма «Предметне природознавство» для дітей старшого дошкільного віку розв'язує, на нашу думку, проблему забезпечення наступності між інваріантними складовими змісту обох ланок освіти в Україні; надає дітям старшого дошкільного віку елементарні уявлення у галузі предметного природознавства як основу предметної природознавчої компетентності майбутнього учня початкової школи, забезпечує основи фізико-хімічної пропедевтики через вивчення атомно-молекулярної структури речовини з урахуванням вікових особливостей дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості : Сходження до духовності : Наук. видання. – К.: Либідь. – 2006. – 272 с.
2. Бех. І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. / І. Д. Бех. – К.: Академвидав. – 2012. – 256 с.
3. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі : традиції чи новації? – Монографія. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД. – 2009. – 176 с.: іл., табл. – Бібліогр.: с. 167. – (Бібліотека вихователя дошкільного навчального закладу).

REFERENCES

1. Bech I.D. Educating the individual: Climb to spirituality: Nauk.vydannia. – K.: Lybid. – 2006. – 272 p.
2. Bech I.D. Personality in the area of spiritual development: teach. guidances. / I.D. Bech – K.: Akademydav. – 2012. – 256 p.
3. Krutiy K.L. Modern training in preschool educational institution, tradition or innovation? - Monograph. – Zaporizhzhia: "Lips" Ltd. – 2009. – 176 p.: il.tabl. – Bibliogr.: p. 167. – (Bibliotekavyhovateliadoshkilnogonavchalnogozakladu).

The partial program "Item science" for children preschool age. SA Vasilyeva

Abstract: The article presents the contents, purposes, principles and tasks of the program "presentive natural science" partial author Svetlana A. Vasileva.. This program is in addition to the invariant part of the contents of educational work with children of preschool age in accordance with the basic component of pre-school education in Ukraine (2012). Created the program for the organization of educational activities of pre-school educational institutions and groups of cognitive priority in order to provide senior preschoolers basic concepts in the field of objective science. The proposed program will contribute to the education of the child's personality in the process of cognition (of course research) activities in collaboration with the teacher and the senior preschool children. It will also facilitate the adaptation of a child to school, in particular, to the perception of substantive content of the program "Natural Science" for grades 1-4 through the understanding of the children significance personal views about the concept and actions with objects, ability to plan, build actions, creatively convert received representations in problem situations and games and to use available methods of cognition of objects and phenomena of nature for the decision of life situations.

The process of testing the partial program "presentive natural science" was held within the framework of the cooperation agreement between the Shevchenko district in Kyiv state administration and laboratory of pre-school education and upbringing of the Institute of NAPS of Ukraine's education problems in 2015. According to the instructive-methodical letter the Ministry of Youth and Sports of Ukraine "On the development of programs for pre-school education" (2013), the program was in the status of experimental. In 2016 testing process is completed and the program recommended by the Academic Council of the Institute of Educational Problems APS of Ukraine to print (Minutes № 6 of 26.05.2016r.), which allowed to disclose its contents.

Testing of the program was implemented Vasileva S. A. together with the children of senior preschool age on the basis of the kindergarten № 419 of the Shevchenko district of Kiev. The content and objectives of the partial program "presentive natural science" defined principles: the principle of humanization of the

educational process, the integrity, the principle of personal orientation. These principles are scientific achievement of well-known Academician Igor D. Beha. During testing is considered physiological characteristics of children of the senior preschool age. Objectives of the program are aimed to ensure the conditions for the formation of the elementary foundations of the presentive of natural science competency of the child. It is also aimed at creating on accessible level integral natural-science picture of the world, covering a system of knowledge that reflects the laws and patterns of nature. At the same time to provide ideas about the nature of objects, their components, body substances, their properties; transformation and conservation of matter and physical state of matter. Also aimed at familiarization with the methods of cognition of nature (conducting experiments with the aim of knowing the properties of solids and materials, the use of instruments necessary for the knowledge of nature, charts, models). They all executed. Performing these tasks contributed to: preparation of summaries for studies, games, development of problem situations. The above forms of work are provided with accessible to age of children and demo content, distributing, the attribute material to them. Especially promoted account the individual characteristics of each child. Were under scrutiny: the correction content of educational work at the time of its implementation, taking into account the emotional and positive attitude of children to perceive new information, the manifestations of emotional reactions of children in the games, graphic activity, work with diagrams, models, devices for carrying out the experiments, the use of children received ideas and knowledge in everyday life.

Today we can say with certainty that a certain number of children of the senior preschool age to get an idea and knowledge in the field of presentive natural science and use them in everyday life. These representations and knowledge can be useful for children when they attend lessons in primary school and will be understood positively perceive the content of the program "Natural Science" grades 1-4. Children continue to use the views and knowledge in different situations.

Solving the problem of succession between the content of pre-school and primary education elements in Ukraine, in particular close the issue of receipt of children preschool age physicochemical propaedeutic framework that is put through the study of atomic and molecular structure of matter.

Keywords: succession between the content of pre-school and primary education units in Ukraine, natural science subject matter competence of the child, personality-developing environment, problem situations, conditional model of educational activity.

Парціальна програма «Предметне естествознание» для дітей старшого дошкільного віку. С.А. Васильєва

Анотація: в статті представлені зміст, цілі, принципи і завдання програми «Предметне естествознание» парціальної, автор Васильєва Светлана Андреевна. Ця програма є доповненням до інваріантної частини змісту навчально-виховної роботи з дітьми старшого дошкільного віку відповідно до Базового компонента дошкільного освіти в Україні (2012). Створена програма для організації навчально-виховної діяльності дошкільних навчальних закладів і груп за пізнавальним пріоритетним напрямком з метою надання старшим дошкільникам елементарних представлень в області предметного естествознання. Предложена програма буде сприяти вихованню особистості дитини в процесі пізнавальної (естественно дослідницької) діяльності в взаємодії з педагогом і старшими дошкільниками. Також вона полегшить адаптацію дитини до шкільного навчання, зокрема до сприйняття змістовного наповнення програми «Естествознание» для 1-4 класів через усвідомлення дітьми значення особистих представлень про поняття і про дії з предметами, здатності планувати, виконувати дії, творчески перетворювати отримані представлення в проблемних ситуаціях і іграх і застосувати доступні способи пізнання предметів і явищ природи для рішення життєвих ситуацій.

Процес апробації парціальної програми «Предметне естествознание» проходив в рамках угоди про співпрацю між Шевченківською районною в місті Києві державною адміністрацією і лабораторією дошкільного освіти і виховання Інститута проблем виховання НАПН України в 2015г. Згідно інструктивно-методичного листа Міністерства освіти і спорту України «Про розробку програм для дошкільного освіти» (2013) дана програма знаходилась в статусі експериментальної. В 2016 році процес апробації завершений і програму рекомендовано ученою радою Інститута проблем виховання АПН України до друку (Протокол № 6 від 26.05.2016р.), що дозволило опублікувати її зміст.

Апробацію програми здійснено Васильєвою С.А. разом з дітьми старшого дошкільного віку на базі дитячого садка № 419 Шевченківського району міста Києва. Зміст і завдання парціальної програми «Предметне естествознание» визначили принципи:

принцип гуманизации учебно-воспитательного процесса, принцип целостности, принцип личностной ориентации. Данные принципы являются научным достижением известного академика И. Д. Беха. В ходе апробации учтены психофизиологические особенности детей старшего дошкольного возраста. Задачи программы направлены к обеспечению условий для формирования элементарных основ предметной естественнонаучной компетентности ребенка. Также направлены на формирование на доступном уровне целостной естественнонаучной картины мира, охватывают систему знаний, которая отражает законы и закономерности природы. В тоже время на предоставление представлений об объектах природы, их составляющие, тела, вещества, их свойства; преобразовании и сохранении веществ и агрегатные состояния веществ. Так же направлены на ознакомление с методами познания природы (проведение опытов с целью познания свойств тел и веществ, использование приборов, необходимых для познания природы, схем, моделей). Они все выполнены. Выполнению данных задач способствовали: подготовка конспектов к занятиям, игр, разработка проблемных ситуаций. Выше указанные формы работы обеспечены доступным для возраста детей содержанием и демонстрационным, раздаточным, атрибутивным материалами к ним. Особенно способствовал учет индивидуальных особенностей каждого ребенка. Находились под пристальным вниманием: коррекция содержания учебно-воспитательной работы во время ее проведения, учет эмоционально-позитивного настроения детей к восприятию новой информации, проявления эмоциональных реакций детей в играх, изобразительной деятельности, работе со схемами, моделями, приборами для проведении опытов, использование детьми полученных представлений и знаний в повседневной жизни.

Сегодня мы можем с уверенностью говорить о том, что определенное количество детей старшего дошкольного возраста получило представления и знания в области предметного естествознания и использует их в повседневной жизни. Данные представления и знания, могут быть полезны детям, когда они посетят уроки в начальной школе и будут понимать, положительно воспринимать содержание программы «Естествознание» 1-4 классы. Дети продолжают использовать полученные представления и знания в различных жизненных ситуациях. Это в некоторой мере решит проблему приемственности между содержанием дошкольного и начального звеньев образования в Украине, в частности закроет вопрос получения детьми старшего дошкольного возраста физико-химической пропедевтической основы, которая закладывается через изучение атомно-молекулярной структуры вещества.

Ключевые слова: приемственность между содержанием дошкольного и начального звеньев образования в Украине, предметная естественнонаучная компетентность ребенка, личностно-развивающая среда, проблемные ситуации, условная модель учебной деятельности.